

OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR FRILUFTSLIV I STOCKHOLMS LÄN

Områdesnummer och områdesnamn:

FAB 05 Nacka-Erstavik-Flaten

Kommun:

Nacka 0182

Stockholm 0180

Area:

3 371 hektar, varav 3 027 hektar land och 344 hektar vatten.

Huvudkriterier:

- Områden med särskilt goda förutsättningar för berikande upplevelser i natur- och/eller kulturmiljöer.
- Områden med särskilt goda förutsättningar för friluftaktiviteter och därmed berikande upplevelser.
- Områden med särskilt goda förutsättningar för vattenanknutna friluftaktiviteter och därmed berikande upplevelser.

Stödskriterier:

- intresseväckande naturvärden
- intresseväckande kulturvärden
- tilltalande landskapsbild (tilltalande perspektiv och utblick över landskap och vatten m.m.)
- omväxling (variation i fråga om topografi, fördelning mark/vatten, vegetation, kulturprägel m.m.)
- lämplig terräng med variationsrik topografi
- förekomsten av sammanhängande gröna stråk
- vattenanknutna friluftaktiviteter ex forspaddling
- förutsättningar för att vårda området (både ekonomiska och naturgivna förutsättningar)
- förekomst av anläggningar eller service, såsom toalett, sopsortering, parkering, eldstäder, lägerplatser, vindskydd o.s.v.
- att det finns markerade leder och informationsskyltar
- förekomst av brukningsvägar, stigar, vandringsleder m.m.
- möjligheterna att komma till och in i området samt vistas i eller i anslutning till området. Exempelvis kommunikation (förekomst eller möjlighet) till och från ett område (buss, bil, tåg, båt, cykel)
- frånvaro av hinder för områdets användning för friluftssändamål, t.ex. inga eller små inskränkningar i allemansrätten

Friluftaktiviteter:

Promenader, strövande, vandring, längdskidåkning, utförsåkning, geocaching, löpning, orientering, ridning, tältning, natur- och kulturupplevelser, cykling, bär- och svampplockning, bad, fritidsfiske, skridskofärder och paddling.

Beskrivning av områdets värden:

Området är ett av Stockholmsområdets viktigaste, mest lättillgängliga och välbesökta friluftsområden. Det tätortsnära läget gör att området är viktigt för många människors

friluftsliv och kan nyttjas ofta och mycket. Området är en del av Stockholms regionala grönstruktur och tillhör Tyrestakilen.

Området har en omväxlande natur och kulturhistoriskt intressanta platser. Skogarna har höga rekreativvärden med tysta områden i nära anslutning till storstaden. Detta ger mycket goda förutsättningar för positiva upplevelser i samband med friluftsliv. Den rika tillgången på sjöar i Nackareservatet bidrar starkt till områdets värde för friluftslivet. I området finns många strövstråk, vandringsleder, ett flertal badplatser och friluftsanläggningar, t.ex. Hellasgården, varifrån många friluftsaktiviteter utgår. Det finns möjlighet att promenera runt flera av sjöarna som ligger i anslutning till Hellasgården samt runt Ältasjön. I området finns även en mycket välbesökt skidanläggning för utförsåkning vid Hammarbybacken.

Sörmlandsleden passerar genom området från nordväst till sydost och fortsätter vidare mot riksintresseområdet Tyresta–Åvö–Gålö.

Tillgängligheten till områdets nordvästra delar är mycket god med promenadavstånd från Stockholms innerstad och närhet till tunnelbana och buss.

Förutsättningar för bevarande och utveckling av områdets värden:

Området bevaras som ett oexploaterat friluftsområde. Anläggningar för friluftslivet underhålls. Skogsbruk bör bedrivas med stor hänsyn till friluftslivet, vilket bland annat innebär att stora ytor med hållmarkstallskog undantas från åtgärder. Odlingsmarkerna brukas. Ängs- och hagmarker hävdas med slåtter och bete. Det ökade besöksstrycket som kan förväntas i området när Stockholm expanderar kommer att kräva ökade skötselinsatser.

Områdets värden för friluftslivet kan påtagligt skadas av nyetablering av bebyggelse och anläggningar som inte främjar friluftslivet inom områdets oexploaterade delar, minskad hävd av odlingslandskapet, bullerstörande verksamheter och åtgärder samt omfattande kalavverkning.

Inom vissa delar av området finns det möjlighet att utveckla områdets värden för friluftslivet genom fler anordningar, som t.ex. stigar, rastplatser och en utvecklad skyltning. Områdets värde för friluftslivet skulle öka om sambandet och tillgängligheten mellan Nackareservatet och Flatenområdet förstärks. Viktigt är även att det för friluftslivet funktionella sambandet med riksintresseområdet Tyresta–Åva–Gålö (vandringsleder, spårpreparering, vägundergångar m.m.) utvecklas.

Planering och säkerställande:

De västra delarna av området är skyddade genom naturreservaten Nackareservatet och Flaten. Två mindre reservat, Strålsjön–Erstavik och Tattby, ligger längre österut. Den återstående östra delen av riksintresseområdet är föreslagen som naturreservat i Länsstyrelsens program för tätortsnära natur från 2003. Stora och Lilla Holmen i Källtorpssjön är fågelskyddsområde (enligt Nackareservatets föreskrifter). Söderbysjön–Dammtorpssjön är Natura 2000-område. Området utanför Erstaviksbäckens mynning är fredningsområde för fisk.

Områdets huvuddrag:

Nackareservatet–Erstavik

Nackareservatet och Erstavik bildar tillsammans ett stort, sammanhängande, obebyggt område sydost om Stockholms innerstad.

Det mycket tätortsnära området består av förhållandevis stora skogsområden med många sjöar samt herrgårdslandskap i anslutning till Erstavik. Naturen präglas av sprickdalslandskapets brutenhet och är mycket omväxlande med granskogar, hållmarkstallskogar, lövskogar, hagmarker, åkrar, kärr och sjöar. Odlingssmark finns främst vid Erstavik, där området också når fram till Saltsjöns stränder. I området finns stora arealer äldre skog samt ett flertal sjöar, vattendrag och våtmarker med stora värden både för friluftslivet och för naturvärden.

Mangårdsbyggnaden och kapellflygeln på Erstaviks säteri (privatägt) har stort kulturhistoriskt värde. Även gårdarna och torpen Lilla Sickla, Nacka gård, Källtorp och Snörom är kulturhistoriskt intressanta. Inom området finns även fornminnen i form av stensättningar, gravfält och rösen.

Friluftsanläggningar finns främst i den västra delen, Nackareservatet. Vid Källtorpssjön ligger Hellasgården med motionscentral, bollplaner, motionsspår, tennisbanor, fasta orienteringskontroller, skidbacke, friluftsbad och servering. Härifrån utgår även längre skid- och vandringsleder som sträcker sig genom hela området. Sörmlandsledens första etapp har sin startpunkt i Björkhagen och går sedan mot sydost genom området. Områdets sjöar ger goda förutsättningar för skridskoturer, speciellt på försäsongen, november till december. På Källtorpssjön plogas en lång skridskobana. Sommartid finns goda möjligheter till bad i sjöarna och vid Erstavikens norra strand. Dammtorpssjön, Källtorpssjön, Söderbysjön och Ulvsjön är fiskekortsvatten.

Nacka-Erstavikområdet utnyttjas flitigt för strövande, skidåkning, orientering, cykling och andra motionsaktiviteter. Tillgängligheten till områdets nordvästra delar är mycket god med närhet till tunnelbana och Saltsjöbanan. De goda förutsättningarna för ett mångsidigt friluftsnyttjande samt den omedelbara närheten till Stockholm och flera tätbebyggda bostadsområden gör området till ett av länets mest besökta friluftsområden.

Flaten

Söder om Nackareservatet och väg 229 (Tyresövägen) sträcker sig Flatenområdet fram till Drevviken. Området utgörs av sjön Flaten och omgivande skogsmarker. Inom eller i anslutning till området ligger flera äldre gårdsmiljöer. Listuddens gård omges av gamla kulturmarker med flerhundraåriga ekar. Norr om Flaten finns också en fornborg. Flera badplatser ligger utmed Flatens stränder varav den mest kända är Flatenbadet som anlades i början av 1930-talet. Ett omfattande stigsystem finns i området, bland annat går en strandpromenad runt sjön. Här finns också koloniområden, kaféer, campingplatser och ridverksamhet.

Områdets avgränsning:

Området avgränsas av Nackareservatet i nordväst och av Erstaviksområdet i nordöst. I söder ingår stora delar av naturreservatet Flaten. Även Hammarbybacken ingår, som ligger i områdets nordvästra hörn.

Andra riksintressen som berörs:

- Områden av riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken: Erstavik och Nacka ström
- Område av riksintresse enligt 4 kap. 1, 2 och 4 §§ miljöbalken: Kust och skärgård
- Natura 2000-område: Söderbysjön–Dammtorpssjön

Övrigt underlag:

Länsstyrelsen i Stockholms län, 2003: Aldrig långt till naturen - Skydd av tätortsnära natur i Stockholmsregionen. Rapport 2003:20.

Stockholms läns landsting, 2010: Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen – RUFSS 2010. Rapport 2010:5.

Stockholms stad, 2010: Översiktsplan

Nacka kommun, 2012: Översiktsplan

Stockholms läns landsting, Regionplane- och trafikkontoret, 2004: Tyrestakilen – Upplevelsevärden i Stockholmregionens gröna kilar. Rapport 6:2004.

Stockholms läns landsting, Tillväxt, miljö och regionplangering, 2012: När, vad och hur? Svaga gröna samband i Stockholmregionens gröna kilar. Rapport 5:2012.

Referenser:

Länsstyrelsen i Stockholms län, 2010: Utflyktsguide till 33 skyddade naturområden i Stockholms län.

Stockholms läns landsting, Tillväxt, miljö och regionplangering, 2013: Arbets-PM med beskrivning av de gröna kilarna. Ej publicerat.

Länsstyrelsen i Stockholms län, 2014: Information om berörda naturreservat på Länsstyrelsen i Stockholms läns webbplats <http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/djur-och-natur/skyddad-natur/naturreservat/>